

Ds. F. Bakker

WAT ONDER U GESPROKEN IS

II vrije stoffen

1969

N.V. UITGEVERIJ DE BANIER – VIANEN

Het Heilig Avondmaal

Predicatie over zondag 30

Psalm 25:7

Lezen: 1 Kor. 11:17-einde

Psalm 103:6 en 7

Psalm 119:14

Psalm 72:7

Zondag 30

Vraag 80. Wat onderscheid is er tussen het Nachتماال des Heeren en de Paapse mis?

Antw. Het Nachتماال des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van alle zonken hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die hij zelf eenmaal aan bet kruis volbracht heeft, en dat wij door den Heiligen Geest Christus worden ingelijfd, die nu naar Zijn menselijke natuur niet meer op de aarde, maar in den hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons wil aangebeden zijn.

Maar de mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij Christus nog dagelijks voor hen van de mispriester geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte van het brood en de wijn is en daarom ook daarin moet aangebeden worden; en alzo is de Mis in de grond anders niet, dan een verloochening der enige

offerande en des tijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

Vraag 81: Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld?

Antw. Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wil vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren, hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren.

Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.

Vraag 82 Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?

Antw. Neen, want alzo wordt het verbond Gods ontheilgd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de christelijke kerk schuldig, naar de ordening van Christus en van Zijn apostelen, zulken, tot dat zij betering huns levens bewijzen, door de sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.

Gemeente, toen de Joden uit de ballingschap waren teruggevoerd in hun vaderland en ze verlof hadden ontvangen om weer naar Israël terug te gaan vonden ze daar natuurlijk de tempel verwoest. Ze moesten een nieuwe tempel bouwen.

Hoe hebben ze dat gedaan? We lezen in de profeet Nehemia, dat ze met de ene hand werkten aan de opbouw van de tempel, en dat ze met de andere hand het zwaard vast hadden om mee te strijden. Het is natuurlijk figuurlijk gesproken, maar het is toch waar tot op deze dag.

Daar waar de kerk Gods gebouwd wordt, waar de Heere nog mensen gebruikt om te bouwen; daar moeten

ze met de ene hand de troffel gebruiken en met de andere hand het zwaard. Want bij ieder bouwwerk, dat verrijst in de Naam des Heeren. komt de tegenstand.

Spotters stonden er om te lachen toen ze dat huis, die tempel bouwden. Die strijd kwam van de binnenkant. Zo is het nog als er iets geestelijks gebouwd mag worden. Nu denk ik voornamelijk aan het gebouw van de leer der zaligheid. Ik denk nu aan de mannen van de catechismus. Dit catechismusboek is opgesteld in de tijd van de vervolging. Het is opgesteld in de strijd! Aan de ene hand bouwden ze dit gebouw op, aan de andere hand moesten ze zich weren tegen de vervolging. Tegen de valse leer. namelijk de valse leer van Rome.

O, wat hebben we veel te danken aan hen, die ons deze zuivere waarheid naar de Schrift hebben voorgelegd. Dat zullen we ook zien in zondag 30, waarin onze vaders niet alleen gezegd hebben hoe het niet is. maar ook hoe het wel moet zijn.

Zondag 30 spreekt van:

I de dwaling inzake het Heilig Avondmaal.

II. de gasten tot het Avondmaal.

We hebben de vorige maal stilgestaan bij de leer van de transsubstantiatie, dat was de wezensverandering. De ouwel veranderde bij de consecratie in het lichaam van Christus en de wijn in Zijn bloed.

En Rome gelooft waarlijk dat het zó is. ook al houdt de substantie haar eigen gewicht en geur en haar eigen smaak en kleur. We geloven, zegt Rome, in de almacht Gods en daarom geloven we ook, dat God machtig is dit te doen.

Ja, dat de Heere alles machtig is, geloven we met Rome mee. Maar de Schrift spreekt tegen. Want de Heere zegt wel in Zijn Woord: „Dat is Mijn lichaam en dat is Mijn bloed", maar Hij zegt ook: „Ik ben de deur, en Ik ben de weg". Het gaat dus om de geestelijke betekenis

van het lichaam van Christus en van Zijn bloed. En wie het sacrament maakt tot een stoffelijk ding, die begrijpt niet meer de geestelijke waarde daarvan.

Vandaar dat men dan bij de overschatting van het teken naar het sacrament grijpt, zonder te weten wat de geestelijke betekenis daarvan is. Toen hebben we gezien dat dit gevaar niet bepaald rooms is.

Neen, maar dat het roomse gevaar in de mens woont, en dat we ook zeer voorzichtig hebben te zijn met de massale toeloop tot het sacrament van het Heilig Avondmaal. Omdat het staat te vrezen, dat de geestelijke betekenis van dat sacrament niet gekend wordt. Wie nu dwaalt in het ene, dwaalt ook in het andere, dat is altijd zo, uit de ene dwaling komt de andere voort. Dat zien we nu weer in de paapse mis.

De „mis", wat betekent dat woord eigenlijk? Dat woord is afkomstig van een Latijns woord, hetwelk „weg-zenden" betekent. Want in de eerste eeuwen van de kerk was het zo, dat niet-leden van de kerk werden heengezonden na de prediking en dat de leden van de kerk dan nog nableven om met elkaar het Avondmaal te vieren. Wat er gebeurde na het wegzenden werd nu genoemd „de mis". Dus dat woord zelf zegt op zichzelf niet zo veel. Maar nu komt er wat bij, de paapse mis. Dal wil zeggen: de pauselijke mis, de mis van de paus.

Hier zegt de vraag eigenlijk al genoeg. Wanneer er nu gevraagd wordt wat is liet onderscheid tussen het Avondmaal des Heeren en de paapse mis, tussen de mis van de paus en het Avondmaal des Heeren? Dan is de kloof al gevallen in de vraag. Dat zullen we zien in het antwoord.

Het antwoord zegt: door het Avondmaal ontvangt de zondaar wanneer hij dat genieten mag in het waarachtige geloof vergeving der zonde, door de offerande van Christus, die eens aan het kruis is geschied.

„Eens geschied”. Ja, want Christus heeft uitgeroepen: „Het is volbracht”, het is betaald. En dat kruiswoord geldt nu voor eeuwig, dat is nu al genoegzaam. Dat is nu genoeg tot de laatste dag, dat er een kerk Gods is op aarde. Dat is nu een fontein geworden, waaruit de zondaar mag leren putten. God de Vader komt er nooit meer op terug bij de Zoon. Want Hij heeft Zelf het Goddelijke antwoord gegeven op de Paasmorgen. Dat Hij de steen liet afwentelen van het graf van Christus was hiervan een bewijs, dat de Vader instemde met wat Christus geroepen had „Het is volbracht”.

En nu worden er op de tafel van die heilige dis neergelegd de tekenen en de zegelen van dat volbrachte werk. Dat leert nu het Heilig Avondmaal, namelijk, dat het genoeg is dat Christus Zich „eens” offerde voor de zonde en dat dat nooit meer behoeft herhaald te worden. Want de Vader is tevreden met dat werk.

Maar nu zegt de paapse mis neen, dat is niet genoeg. Want dit is nu eigenlijk het Avondmaal, zegt Rome, dat Christus nog telkens wordt geofferd, dat dit offer eigenlijk nog dagelijks herhaald wordt, nu moet dat telkens weer gebracht worden bij God. We In li, dat doet Rome in de mis. Ze brengen datzelfde offer bij iedere mis telkens weer. Het is dan wel onbloedig, maar Christus' lichaam wordt dan toch weer uit de hemel teruggehaald. Uit Zijn verhoging teruggehaald. Dan wordt Hij teruggebracht door de priester in de ouwel en in de wijn in de staat van Zijn vernedering. Dan moet Christus in deze mis weer geofferd worden bij monde en door de hand van de priester.

Dus het Heilig Avondmaal zegt: het is genoeg, dat Christus het eenmaal gedaan heeft. En Rome zegt het is niet genoeg, het moet nu nog telkens weer herhaald worden. Dat is een miskenning van het volbrachte werk van de Christus. Een verloochening van de woorden: „Het is volbracht”. Want het is één van tweeën: óf het is voor

eeuwig betaald, óf Christus moet nog telkens terug komen uit de hemel om voor dat volk te betalen.

Kijk, dat is nu een terugvallen in het Oude Testament, waar Aaron en zijn zonen, waar de priesters van het Oude Testament telkens weer offerden. Altijd maar weer met de offers kwamen. In dit geval dan bij de mis dan niet met een dierenoffer, maar met het offer van Christus, daarom hebben ze ook de priesters in de Rooms katholieke kerk. Want de priesters zijn door hun zalving bij machte om die ouwel en die wijn tot het lichaam van Christus te maken, dat wil dus zeggen om Christus neer te halen, om dat offer te herhalen, alsof het niet genoeg was.

Dat is tegen de Schrift in. Wat wordt hier nu gedaan'? Hier wordt het afhankelijk gesteld van wat de priester doet, hier moet de priester het toepassen. Maar ach, het moet van boven komen. Die herhaling van het offer is dus tégen de Schrift. We noemen maar één tekstwoord, als er staat in de Hebréeënbrief: „Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden" (zie Hebr. 10:14).

Het is een belediging van Christus. Het is een belediging van het volbrachte werk. Bovendien, in Rome wordt de mis niet alleen gevierd voor de levenden, maar ook voor de doden. In Rome is dus het Avondmaal ook voor degenen, die gestorven zijn, want er worden telkens weer missen opgediend voor hen, die zijn overleden, alsof het lot aan gene zijde niet voor eeuwig beslist is, alsof er aan gene zijde nog genade was voor iemand, die aan deze zijde dat bloed heeft verworpen. Alsof het nog mogelijk was na de dood bekeerd en gereinigd te worden. In de Schrift lezen we dat anders. De rijke man sloeg zijn ogen op, zijnde in de pijn, en het baatte de rijke man toen niet meer al zouden er duizend priesters met duizend missen komen. Want aan gene zijde is het lot voor eeuwig beslist.

Het is alles een leer naar de mens, men maakt de geestelijke genade tastbaar en stoffelijk alsof het iets van de aarde was. En men zegt ook nog, dat het mogelijk is om behouden te worden, al was iemand ook afgereisd naar gene zijde. Het is alles iets wat we zouden willen, maar de mis is in de grond der zaak toch een Avondmaal zonder Christus.

De catechismus zegt het zo schoon het Avondmaal des Heeren wijst naar boven, het spreekt van geestelijke zaken. Maar de mis wijst naar beneden en bij de mis zijn het alleen stoffelijke zaken. Hoe kan nu ooit iemand geestelijk gereinigd worden door het stoffelijke?

De mens wil het tastbare, hij wil iets zien, Zalig degenen, die niet gezien en getast hebben, maar die geloofd hebben met de geestelijke ogen. Christus is immers in Zijn verhoging. Hij is opgevaren. Hij is ten glorie gevaren. Hij zit daar in de volle glorie van de Vader, Hij is daar de Koning, de Overwinnaar van de zonde. Hij is daar de verhoogde Koning voor de kerk.

Daarom is het majesteitsschennis van de verhoogde Christus om Hem terug te halen van Zijn troon en Hem opnieuw te brengen aan het kruis, zoals Rome dat doet in het herhaald offeren. Hier is het gevolg van de leer van de transsubstantiatie. Want wanneer dan de ouwel in Zijn lichaam en de wijn in Zijn bloed verandert, welnu, dan heb ik Christus maar op de tafel te leggen. Dan kan ik Hem uit de hemel halen Nogmaals, een stoffelijke zaak kan de geestelijke zaken niet oplossen.

Een zelfgemaakte ouwel, een beetje wijn en men buigt er voor, men knielt voor het altaar, men valt neer voor de hostie. „Daarom”, zegt de catechismus, „is het in de grond der zaak niet anders dan een vervloekte afgoderij, en een miskenning van het volbrachte werk van Christus”.

Daar hebt ge het nu weer. Die dwaling zit niet in Rome, die dwaling zit in de mens. Die dwaling is al eeuwen oud, ik denk aan de tijd van het gouden kalf Mozes bleef weg en het volk wilde wat zien van hun God. Toen hebben ze het gouden kalf gemaakt. Daar hebt ge in beginsel hetzelfde God uit de hemel neerhalen en dan zelf een God formeren, zoals we dat gedacht hadden. Dat was de fout, dat was de grote zonde, dat was de majesteitsschennis onder Israël en in Rome.

Het is meer gebeurd, niet in de Roomse kerk, maar onder Israël. U kent de geschiedenis van de koperen slang. Mozes doet die slang op een koperen staaf, een ieder, die deze slang aan ziet, werd genezen. En nu is deze slang meegegaan door de woestijnreis. die slang is bewaard geworden onder Israël, maar weet u wat men in de tijd van koning Hiskia ging doen met deze slang? Men ging die slang ook aanbidden. Daar hebt ge weer hetzelfde. Toen heeft Hiskia uitgeroepen Nehustan, dat wil zeggen: het is maar een stuk koper. Het is maar een teken.

Och, de mens wil wel het teken, maar niet de zaak. Want met de zaak moet hij zelf ondergaan. Hij wil een Avondmaal zonder Christus. Hij wil tasten, hij wil voelen, hij wil zien. Dat ligt nu in de mens. En dan kom ik weer tot het kernpunt van de vorige zondag. Hetzelfde, waar ontbreekt het hier aan? Aan de werking van de Heilige Geest. Want wie door de Geest bewerkt wordt krijgt geestelijke ogen.

Wat een verschil tussen het Heilig Avondmaal en de paapse mis. In de mis wordt Christus naar beneden gehaald; in het Avondmaal gebeurt net het omgekeerde. Zoals het staat in liet formulier: dat we onze harten opwaarts mogen heffen, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods.

In de mis wordt Christus naar beneden gehaald door de mens.

In het Avondmaal als liet eens echt mag wezen wordt de zondaar naar boven gehaald door Christus. Daar wordt liet vlees en bloed gesmaakt in het volbrachte werk van de Overwinnaar.

O. en daar is de verhoogde Christus aan de tafel, die in de hemel is. Die Zijn vlees en bloed daar heeft tot een zeker pand, dat die arme stumpers, die nu vreemdeling zijn geworden in hun eigen lichaam der zonde, daar zeker komen zullen. De zondaar wordt opgetrokken tot God, in plaats dat God wordt neergehaald tot de zondaar.

Daar is het ook een aanbidden. Maar niet een aanbidden van het stof, van de ouwel en van de wijn. Maar een aanbidden van de verheerlijkte Borg. Wanneer Hij Zich gaat uitstallen in Zijn de zonde overwinnende kracht, och, dan is er geen priester nodig om Avondmaal te vieren, maar dan is er alleen die Geest nodig. Die lieve Geest om de ogen te openen, om de zondaar op te trekken, dat er vanuit deze aarde, van dit tranendal nog eens verbinding komt met die Koning der koningen. Met die Koning der kerk. Die met Zijn vlees en bloed ook de Zijnen vasthoudt, Die het weet wat van Zijn maaksel is te wachten. Die ook weet van hun strijd, van hun moeite, van hun angst.

O die verbinding in die Overwinnaar! Die verhoogde Zaligmaker. Het ware geloof heelt er niet genoeg aan dat een priester dat doet. maar die Christus moet het Zelf doen. Als Christus eens geestelijk aanwezig mag zijn. als Hij Zich gaat uitstallen in het breken van dat brood, in het vergieten van de wijn. ja, dan valt het teken weg, laat staan dat het teken wordt aanbeden. En wie ze dan overhouden? Dat is de zaak zelf. dat is Jezus alleen. Dan kan het tenslotte ook Avondmaal zijn, iedere dag. Dan kan liet Avondmaal zijn zonder een dienaar.

En zó kunnen we nu alleen Rome bestrijden als we persoonlijk anders geleerd hebben. O, ik zeg het weer:

die Geest is nodig, want die Geest moet in alle waarheid leiden. Buiten die Geest gaat de mens redeneren met zijn verdorven verstand en gaat een grond van zaligheid bouwen, welke er met zijn kan. Dan is er voor de geestelijke kwaal een geestelijk middel nodig, dan vallen ze op de knieën voor Christus Zelf: „Zoon Davids, ontferm U mijner, ontferm U mijner”.

Dan is het niet een neerhalen van de Christus, maar dan is het een putten uit Zijn volheid. Dan is het een putten uit die Fontein, uit die Bron, Die nooit is opgedroogd. Het behoeft toch zeker niet herhaald te worden, het is toch zeker genoeg, dat Christus het eenmaal geroepen heeft; wat Hij voor Zijn kerk gesproken heeft, dat heeft Hij gesproken; en al degenen, die eens houvast mogen vinden in dat volbrachte werk, die zullen nooit bedrogen uitkomen. Die Bron is nooit uitgedroogd. Dat de Christus gezegd heeft: „Het is volbracht” geldt voor eeuwig Nogmaals. de Heilige Geest kan alleen de roomse dwaling wegdoen. Die kan alleen onze dwalingen wegdoen. Die kan alleen van stoffelijke, van vleeselijke mensen geestelijke mensen maken. Die kan alleen de ogen openen. Daarom li het ook zozeer noodzakelijk om die Geest te vragen. Want o, we zijn niet beter dan Rome. We zijn grote dwaalgeesten, die in staat zijn onze zaligheid te bouwen op een grond, die geen grond is; die een eeuwigheid zouden aandoen met een grijpen naar een strohalm. Daarom, dat in de kerk maar veel geboren mag worden deze bede uit Psalm I 19 : 14:

Och, dat ik klaar en onderscheiden zag.
Hoe 'k mij naar uw bevelen moet gedragen.
Uw wond'ren recht betrachten dag aan dag!
Mijn ziel druipt weg van treurigheid en klagen;
Ai, richt mij op, verander mijn geklach;
Wij naar Uw Woord mij gunstig onderschragen.

In de tweede plaats, dat is nu het positieve gedeelte, gaat het er over hoe het wel moet. Want hoe kom ik dan wel aan de heilige dis? Dus in de tweede plaats: de gasten tot dit Avondmaal.

In de volgende vraag wordt gevraagd: voor wie is het Heilig Avondmaal des Heeren ingesteld? O. dat is weer zulk een grote vraag, daar komt het nu net op aan: voor wie?

Zou het ook voor mij zijn? Want nu kan ik wel tegen die roomse leer zijn, ik kan verstandelijk wel zuiver staan, maar nu moet ik het zelf leren hoe het wel is.

Hoe ligt nu die Avondmaalsgang in het leven? Het is niet voor de hypocrieten, zegt de catechismus. Hypocrieten zijn degenen, waar je nog niet altijd zoveel tegen zeggen kunt, waar je niet zo gemakkelijk tussen kunt komen. Hypocrieten zijn degenen, die door de mazen kruipen. Die ogenschijnlijk niet van de tafel kunnen worden afgehouden. Die zichzelf ervoor houden, maar die het niet zijn. Die ook niet zo vlug vragen met de discipelen: „Ben ik het Heere?” Want o, wanneer er gesproken wordt van hypocrieten, en wanneer dan eens een blik in het hart gegund wordt, wie zal dan niet vragen: „Heere. ben ik het, die U zal verraden?” Maar de hypocrieten vragen dat niet zo vlug, want ze zijn er nogal mee klaar, ze horen er nogal goed bij. Ze kunnen het met hun mond ook nogal goed bijhouden.

De hypocrieten dus niet, zegt de catechismus. Wie dat zijn? Dat zal blijken in de dag der dagen. Want de Heere heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dan zal het openbaar komen. Dan zal de grote scheiding vallen. Daar zullen vele laatsten de eersten zijn en vele eersten de laatsten. En weet u wie ook niet? De catechismus zegt: „degenen, die zich niet waarachtig tot God bekeeren”. Die ook niet. Want dan wordt het sacrament ontheiligd. Dus wordt het brood gegeten en de wijn gedronken zonder onderscheiding. Dan zitten er wolven aan de

tafel. Dan is het voor de honden; en geef' de honden het heilige niet. Voor wie is het Avondmaal dan? Nu wordt de weg gewezen in drie dingen, die genoemd worden in het antwoord. Ten eerste: zelfmishagen: ten tweede: vertrouwen op Christus: ten derde: een begeerte om naar de geboden Gods te leven. Hier komt zondag 1 terug; als daar gevraagd wordt: wat is uw enige troost in leven en in sterven? Dan wordt er gesproken van deze drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid. Ellende: zelfmishagen. Verlossing: een betrekking op Christus. Dankbaarheid: een begeerte om naar de geboden Gods te leven.

Nu het eerste, om onszelf te toetsen. Om te trachten de weg te wijzen, te trachten eten te geven, opdat onze naam zou genoemd worden en opdat we daarin zouden eerlijk zijn. Zelfmishagen. Dat is geen kleinigheid, ik heb liever een zelfbehagen. Toch moet het gekend worden, die blik naar binnen. Een gezicht op de vuile bron, die daar woont in ons, en dus een afkeer van onszelf. Zelfmishagen werkt ook wat uit, namelijk: de droefheid naar God. die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Hier zegt de mens niet meer langer: „wat heb ik het slecht”, maar: „wat ben ik toch slecht”. Zelfmishagen is een vijand van jezelf te worden, dat is uil te roepen: „Ik ellendig mens”. Dat is een zelfaanklacht en dat is een klacht bij God. Ze komen met hun eigen slechtheid bij de Heere. Mishagen aan jezelf te hebben, weet u wat dat is? Dat is eigenlijk van jezelf te walgen. En wie walgt er van zichzelf.' Het is een gave Gods om dat te leren, ook bij de voortgang. Het moet gekend worden.

Kijk, dat is nu de eerste stap tot de dis. Zoudt ge mee durven? Hebt ge last van uzelf? Hebt ge een afkeer van uzelf? Want er staat toch: beproef uzelf of ge in het geloof zijt. Niet uw buurman, maar uzelf. Het valt tegen voor farizeeën. Hier moeten de rijke jongelingen terug. Hier valt het mee voor de tollenaars, die menen dat ze er

te slecht voor zijn om het Avondmaal te houden. Nu worden dezulken juist uitgenodigd. Zelfmishagen, kent ge dat? Kent ge er iets van? Het is meer dan zondekennis Kaïn en Saul en Judas hadden zondekennis, maar ze hadden nog geen zelfmishagen. Zelfmishagen, het is een verfoeien van zichzelf voor Gods aangezicht. Dat is toch de plaats waar we komen moeten voor Gods aangezicht. Dat is toch de eerste stap tot de dis.

Nu de tweede stap: nochtans een vertrouwen, dat de zonden om Christus' wil vergeven zijn. Zo staat het in de catechismus. Die tweede stap is voor de eersten veel te groot, ze mogen niet ontkennen, dat ze zichzelf hebben leren mishagen, dat ze dat nog telkens doen moeten. Maar ze durven dat niet te zeggen: dat mijn zonden vergeven zijn. En ziet, daar gaan velen terug bij die tweede stap, want dat is teveel gevraagd. Ze durven het niet aan. Wat zullen we daarvan zeggen? Want dat is werkelijkheid, daar slaan ze voor, degenen, die zichzelf mishagen, Is er nu perse een verzekerd geloof nodig inzake de vergeving der zonde? Dat zou groot zijn als de weder geborenen dat eens mochten weten met een verzekerd geloof. Ze mogen ook nooit rusten voordat ze het zeker weten, het echte geloof kan ook alleen maar in de zekerheid rusten

Maar laten we tóch trachten een antwoord te geven, we doen dat met het formulier van het Heilig Avondmaal: Dit wordt niet gezegd om de verslagen harten kleinmoedig te maken. Neen! Dat zegt het formulier. Want daar is ook een toevlucht nemend geloof. Voorbeelden genoeg van in de Schrift om diegenen tegemoet te komen, die van die verzekerdheid niet kunnen en durven spreken. Weet u wat dat toevlucht nemend geloof doet? Dat is een werk van vastklemmen. Sterven of vastklemmen aan de genade. En daarin ligt toch ook een nochtans, namelijk dit nochtans: „Al zou Hij me doden, zo zal

ik nog hopen". Dan is er wel niet de verzekering in Christus, maar er zijn wel die uitgangen tot Christus. Want als het eerste waar is, dat zelfmishagen, dan kunnen ze het toch niet meer in de ellende houden. Dan wordt er een uitgang geboren om daarvan verlost te worden.

„Nochtans”, al is het dan toch maar een leunend geloof, al is het maar een aanklevend geloof, al is het maar met de bloedvloeiende vrouw, die Christus van achteren aanraakt. Het staat er zo duidelijk: „Ze raakte Hem aan van achteren”. Dat was toch ook geloof. Het komt er niet zo zeer op aan in hoeverre dat geloof gevorderd is. maar in hoeverre dat geloof echt is. Dan blijft het toch altijd een zaak hiervan; het is er, of het is er niet.

Zouden de zulken worden afgewezen? Het bekommerde volk des Heeren, die het in hun ellende niet kunnen uithouden? Die niet durven te zeggen, dat ze staan in het stuk der verlossing, doch die er nochtans naar hingen? Neen, voor de zulken valt het mee, daar zijn voorbeelden genoeg van. Als ze eens echt aan de tafel mogen zitten, dan ligt het zo vlak tussen God en de ziel, dan staat de schuld niet in de weg. Daar wordt de schuld ook bedekt. En laat er nu nooit iemand menen, dat hij de tafel niet mag bezoeken, tenzij hij achter het stuk der verlossing staat. - Want in de goede zin van het woord komt er nooit iemand „achter” te staan. - Het neemt de troost voor de ziel weg. Trouwens dat eerste stuk, het stuk der ellende, daar komt hij ook nooit achter, daar komt hij ook nooit mee klaar. En nu de derde stap om tot het Heilig Avondmaal te komen. „Die ook begeren hun geloof te versterken en hun leven te beteren”, zegt de catechismus. Daar staat niet dat ze dat kunnen, maar er staat, dat ze dat begeren. Met Paulus „Ik jaag ernaar of ik het ook grijpen mocht”. Hier is het stuk van de dankbaarheid, een verlangen om heilig voor God te leven.

Zo hebben we gehoord voor wie de dis is ingesteld. Is het nu ook voor u? Toetst u aan deze dingen. Zo ge

daar vreemd van zijt, ontheiligt dan de dis des Heeren niet. want ge eet en drinkt uzelf een oordeel En aan de andere zijde, dan is er toch ook geen plaats aan de eeuwige bruiloft des Lams. Mét het afblijven komt ge er evenmin. Dat dit de nood eens mag wezen: ik mag er niet aan, ik kan er niet aan en toch zal het moeten, want buiten deze spijs en drank zal ik eeuwig moeten sterven.

Volk des Heeren, ge zijt nooit uitgeleerd in deze drie stukken. Ge moet altijd maar dieper graven in het stuk der ellende. Ge moet altijd maar dieper weten wat het stuk der verlossing betekent. Ge moet altijd maar dieper komen op de school van de heiligmaking. Want daarom is nu ook het Avondmaal des Heeren ingesteld: om de inhoud van dat geloof te versterken. Opdat het meer zal wezen: uw ellende te leren kennen, uw verlossing te leren beleven en de dankbaarheid te mogen beoefenen.

De Heere heeft het ingesteld: „Ik heb zeer begeerd om dit Pascha met u te eten". Het is er een teken van dat die Koning der kerk Zijn volk niet vergeet, totdat het teken zal wegvallen, totdat het zegel zal wegvallen. Dan zal het alles wezen de eeuwig betekende zaak aan de bruiloft des Lams

Dan hebt ge het Woord niet meer nodig, dan hebt ge het sacrament niet meer nodig, want God Zelf is het Licht. Dan hebt ge geen spijs meer nodig in de vorm van een teken, want ze zullen daar eeuwig eten en drinken in de volheid van Hem. Ze zullen daar eeuwig ontvangen genade voor genade.

Komt troostelozen, bekommerden, zoekenden en zuchtenden: o, schept dan moed. Het is hier maar een korte tijd, het is maar een verdrukking van tien dagen, „Ik ben wel ellendig en nooddruftig, maar de Heere denkt aan mij".

Dat is het sacrament van het Heilig Avondmaal: de Heere denkt aan mij. En als die God aan Zijn volk eenmaal denkt: Hij zal ze nooit vergeten.

Amen.